CURIAL E GÜELFA

Versió de Lluís-Anton Baulenas

Epíleg de Raquel Parera

EDITORIAL BARCINO · TAST DE CLÀSSICS

CURIAL E GÜELFA

Versió de Lluís-Anton Baulenas
Epíleg de Raquel Parera

EDITORIAL BARCINO · TAST DE CLÀSSICS

www.editorialbarcino.cat

TAST DE CLÀSSICS, 21

Primera edició en aquest format: juliol de 2022

© de l'adaptació i de la introducció,
Lluís-Anton Baulenas, 2018
© de l'epíleg, Raquel Parera, 2022
© de la traducció de la cançó
«Talment el trist elefant»,
hereus d'Alfred Badia, 2018
Reservats tots els drets d'aquesta edició:
EDITORIAL BARCINO, SA
Via Augusta, 252-260, 5è. 08017 Barcelona
www.editorialbarcino.cat
Edició núm. 882

Revisió de l'original: Raquel Parera
Correcció de proves: Abel Carretero
Disseny de coberta: Duró Studio
Il·lustració de coberta: iStockphoto / NSA Digital Archive
Preimpressió: Tono Cristòfol
Impressió: Gràfiques Ortells SL

Dipòsit legal: B 13492-2022
ISBN: 978-84-7226-906-4

ÍNDEX

Introducció **11**

Curial e Güelfa **25**

Llibre primer 27
Pròleg 27
1. Infantesa de Curial 27
2. Matrimoni i viduïtat de la Güelfa 29
3. Educació de Curial 31
4. La Güelfa s'enamora de Curial 31
5. Enveja de dos cavallers 33
6. Els envejosos denuncien al marquès els amors de la Güelfa 39
7. La duquessa d'Àustria, acusada d'adulteri 44
8. Curial s'acomiada de la Güelfa 45
9. Curial defensa un vell acusat d'homicidi 48
10. Preparatius de la batalla 57
11. La batalla contra els acusadors 62
12. Festes i donatius a Curial 66
13. Somni de Curial 79
14. Presents de Làquesis 81
15. Làquesis declara el seu amor a Curial 88

16. La Güelfa es retira a un monestir 91
17. Retorn de Melcior de Pando 100
18. Curial a Montferrat 103
19. Boca de Far desafia Curial 106
20. Gelosia de Curial 112
21. Curial i els cavallers catalans 114
22. Congoixes de la Güelfa 118
23. Els cavallers entren al camp 123
24. Curial venç Boca de Far 125
25. Pere el Gran rep els cavallers catalans 130

Llibre segon 133
Pròleg 133
26. Curial, cavaller errant 134
27. Comencen les cavalleries 138
28. Curial combat contra vuit cavallers 145
29. Defensa de l'Arta 150
30. Curial i l'Arta en un monestir de monges 155
31. Nova defensa de l'Arta 160
32. Les monges posen fi a la batalla 166
33. Mort del senyor de Montbrú 172
34. Els parents del senyor de Montbrú volen venjar-lo 177
35. Quatre cavallers aragonesos 181
36. Curial és conegut pels cavallers 188
37. Làquesis fa buscar Curial 192
38. Tura, donzella de Làquesis, porta salutacions i presents per a Curial 196
39. Curial i el rei d'Aragó 201
40. Les vespres del torneig 203
41. Preparatius 208
42. Comença el torneig 214
43. Els cavallers dels escuts negres resulten campions 217
44. Festa s'està amb els reis de França 224

45. El rei d'Aragó es descobreix als senyors de Bergues i de Sant Jordi 228
46. Absència dels cavallers dels escuts negres 231
47. El rei de França clausura el torneig 236
48. Curial rep notícies de la Güelfa 237
49. Festa i Melcior s'acomiaden de Curial 239
50. Festa conta a la Güelfa les cavalleries de Curial 241
51. Curial a París 243
52. El Sanglier arriba a la cort 246
53. El Sanglier desafia Curial 249
54. Curial demana al rei d'Aragó un cavaller per company 251
55. Làquesis desitja evitar la batalla 254
56. La Güelfa rep notícies de la batalla 259
57. Curial i el Sanglier demanen al rei que els concedeixi lluitar a mort 260
58. Els cavallers envejosos de Montferrat van a París 262
59. Imprecació a l'Enveja 266
60. Vigília de Sant Jordi 267
61. Combat de Curial i Aznar contra el Sanglier i Guillaume de la Tour 270
62. Concòrdia entre els combatents 277
63. El Sanglier pren l'hàbit de framenor 281
64. Aznar retorna a Barcelona 283
65. Elogi de Pere II 283
66. Conversa del rei de França amb els envejosos 285
67. Els envejosos retornen a Montferrat 290
68. La Fortuna esdevé contrària a Curial 292
69. Falsedat dels vells envejosos 295
70. Irritació de la Güelfa contra Curial 298
71. Promesa de matrimoni de Làquesis amb el duc d'Orleans 302
72. Desfavor de Curial a París 303

73. Curial intenta vanament de recuperar el favor de la Güelfa 307

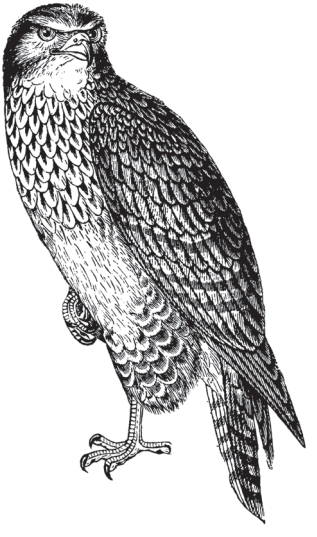
Llibre tercer 315
Pròleg 315
74. Curial s'embarca cap a Orient 321
75. Topada amb un corsari 326
76. Curial a Messina i a Nàpols 327
77. Sermó del Sanglier 330
78. Parlament de la Fortuna a Neptú 338
79. Juno i la Fortuna 342
80. Imprecacions de la Fortuna 344
81. Dione i la Fortuna 346
82. Curial al Parnàs 354
83. El judici de Curial 359
84. Els companys de Curial el desperten 365
85. Una tempesta llança la galera de Curial a les costes de Barbaria 367
86. Captivitat de Curial 369
87. La Güelfa vol redimir Curial 371
88. Fàtima i Càmar s'enamoren dels captius 375
89. Càmar rebutja l'amor del rei de Tunis 378
90. Curial i Càmar 384
91. Diàleg de Fàtima i Càmar 387
92. El tresor de Faraig 392
93. Mort de Càmar 399
94. Lluita de Curial amb dos lleons 402
95. Redempció dels captius 406
96. Els captius a Montferrat 410
97. Curial retorna a França 415
98. Visió de Curial 415
99. La Fortuna afavoreix novament Curial 419
100. Batalla amb Guillaume du Chastel 422

101. Els turcs envaeixen l'Imperi 427
102. Curial venç el capità dels turcs..... 428
103. Curial i el marquès de Montferrat 431
104. La gran batalla contra els turcs..... 435
105. Alliberament del marquès de Montferrat 440
106. Presents de l'emperador a Curial..... 441
107. La Güelfa, ferida d'amor..... 443
108. Curial guanya el premi de les vespres..... 449
109. La cort de Santa Maria del Puig demana a la Güelfa mercè per a Curial 454
110. El torneig. Meravelles de Curial..... 456
111. Esposalles de Curial i Güelfa 459
112. Les noces del príncep Curial..... 462

Versió original en català antic. Capítols 1-5..... 465

Epíleg. Els personatges femenins en el *Curial e Güelfa*: empoderament i simbolisme. Raquel Parera..... 479

CURIAL E GÜELFA

LLIBRE PRIMER

Que gran que és el perill, i quantes són les sol·licituds i les angoixes dels qui pateixen per amor! Perquè, admetent que uns quants afortunats, després d'infinits infortunis, puguin arribar al port per ells desitjat, són molts més, tanmateix, els qui amb raó se'n dolen. Amb prou feines puc creure que entre mil desventurats se'n trobi un de sol que hagi conduït la seva causa a una gloriosa fi. I si el cas següent es considera amb prou seny, encara que siguin molts els que diguin que voldrien que això els passés amb els seus amors, sabent amb certesa que aquella dolçor amarga és tota plena de penes, i no sabent del cert si la fi serà pròspera o adversa, s'haurien de guardar molt de ficar-se en aquest camí, tan amorós com dolorós. I per això us vull relatar quant va costar a un gentil cavaller i a una noble dona estimar-se l'un a l'altra, i com amb gran preocupació i pena, i després de molts infortunis, molt de temps més tard van aconseguir el premi pels seus patiments.

1. Infantesa de Curial

Segons he llegit, ara ja fa molt de temps a … hi havia un gentilhome anomenat …, el qual va ser més dotat amb el seny i

l'estimació de les gents que no pas amb els béns que la fortuna atorga als homes, perquè solament era senyor d'una casa baixa. Tenia una molt bellíssima dona per muller, anomenada Honorada, i vivien pobrament i honesta, despreocupats dels tràfecs mundanals, però afanyant-se per guanyar la gràcia del pietós Redemptor, de la qual cosa més que de cap altra tenien cura contínua. I encara que de joves no haguessin tingut fills, nostre senyor Déu els en va voler consolar en la seva vellesa, i els en va donar un, el qual van anomenar Curial, criatura que en la seva més tendra edat era més bella que cap altra. Amb ell, el pare i la mare vivien molt contents, ells que tant l'havien desitjat, i no hi havia al món res que pogués fer-los més feliços. El minyó, pocs anys després de la seva naixença, va perdre el pare i es va quedar orfe.

La bona dona, pel gran amor que sentia per son fill, no solament volia que es quedés sempre amb ella, sinó que a més es tingués per content amb la pobresa que son pare li havia deixat. La noblesa de cor, emperò, que es troba en molts homes pobres, també es va ficar en aquest, i ben aviat, ja en la seva infantesa, li va fer avorrir aquella vida. I veient que la seva mare no li donava cap solució, va fugir-ne pobrament i a peu. Va anar-se'n a casa del marquès de Montferrat, que en aquell temps era un jove fadrí, el qual feia poc que havia heretat, a la mort de son pare, el regiment i senyoria de la seva terra. El marquès tenia una germana, una minyona de poca edat que es deia Güelfa.

Curial va entrar a casa del marquès, que en aquell moment s'estava en un dels seus castells anomenat Pont d'Estura. Va barrejar-se amb els cavallers i els nobles, badava i els mirava a la cara esperant que algun d'ells li digués alguna cosa. Així va topar el marquès amb el fadrí tot sortint de missa, i li va dir:

—De qui ets?

El minyó va respondre:

—Senyor, vostre soc.

El marquès es va aturar i va mirar-se'l. I bé que encara era de tendra edat, va adonar-se dels seus ulls, tan resplendents, i de la bellesa de la seva cara, tanta que més no n'hi podria haver donat la natura; i va respondre de seguida:

—I a mi em plau que siguis meu.

I, tot girant-se als seus, va dir:

—Per ma fe, que mai no havia vist una criatura tan gentil ni que tant em plagués.

I va replicar:

—Seràs meu, ja que te m'has donat, i ho series encara que t'haguessis donat a un altre.

I, tot demanant-li el seu nom, li va respondre que es deia Curial. Llavors va fer que fos vestit i posat a punt. I va quedar-se'l al seu servei com a cambrer personal.

Va passar el temps i Curial va créixer en edat, en seny i en bellesa. Era un cas tan singular que s'havia convertit en un proverbi comú de la cort que, quan volien anomenar una bellesa grandíssima, anomenaven la de Curial. I així com Déu nostre senyor li havia donat bellesa corporal, també li va atorgar el do d'atreure la gràcia dels ulls que el veien; de manera que no hi havia persona que el veiés, que d'ell no s'enamorés.

2. Matrimoni i viduïtat de la Güelfa

En aquest mateix temps el senyor de Milà, cavaller jove i gentil, tenia una germana molt bella que es deia Andrea. Va sentir la fama de la bellesa de la Güelfa, la qual sense comparació superava en aquell temps la bellesa de totes les donzelles d'Itàlia, encara que fos molt jove, que tot just havia complert tretze anys. Va enamorar-se d'ella i va proposar el tracte que, si era acceptable per al marquès de Montferrat, amb molt de gust li

donaria l'Andrea per muller, si ell volia donar-li la Güelfa. L'acord es va acomplir, després de llargs tractes. Així doncs, el senyor de Milà, un cop va haver enviat l'Andrea, va rebre la Güelfa amb molt gran plaer. I va semblar-li molt més bella del que li havien dit, de manera que tan fort va enamorar-se'n i tant va encendre's per ella, que cap altra cosa no sentia ni veia, ni tenia bé ni repòs sinó quan s'estava amb la Güelfa. Era aquesta Güelfa molt sàvia, i suau, i temperada en els seus moviments. I com que el seu marit l'estimava tan forassenyadament, ella es va apoderar i es va ensenyorir d'ell, fins al punt que no feia ni ordenava res sense haver-ho fet saber a ella prèviament, i ella es comportava amb tanta discreció, que els vassalls se l'estimaven gairebé tant com el marit.

Tanmateix, encara no s'havien complert dos anys del casament, que el senyor va patir una febre molt gran. La febre va atacar-lo tan fort i sense treva que tots els metges van pronosticar-li la mort; per la qual cosa va fer testament, que va dictar en presència de tots els seus barons. I va voler que la Güelfa, amb marit o sense, fos senyora de Milà. I que quan ella morís, Milà fos d'aquell o d'aquells a qui ella plauria que pervingués; i així, sent encara viu, ho va fer jurar als seus vassalls, i tot seguit va traspassar. La Güelfa va sentir un dolor inestimable, però va passar el temps, es va anar planyent menys i les llàgrimes es van anar espaiant.

El seu germà, el marquès, veient-la jove, tendra, rica i cobejada per molts, tement-se algun sinistre, va començar a sol·licitar-li amb lletres que li plagués tornar a Montferrat, acolorint amb raons diverses la causa d'aquest retorn. La Güelfa era obedient i estimava son germà més que la seva felicitat. De seguida va posar-se en camí i se'n va anar a Montferrat, a una ciutat anomenada Alba, on es trobava son germà, que va rebre-la honorablement i va assignar-li la part més bella del seu palau per al seu allotjament. I sovint la feia venir a menjar amb ell, o

ell i l'Andrea se n'anaven a menjar amb ella. I així van estar-se uns quants anys convivint fraternalment.

3. Educació de Curial

Curial servia el marquès. Però encara que fos molt estimat per ell, el marquès estava tan enamorat de l'Andrea, la seva dona, que no sols no feia cas de ningú, sinó que s'oblidava de totes les coses. Per això, el minyó, que havia tingut una entrada notable a casa del marquès, havia caigut en l'oblit d'un senyor tan afeccionat a la seva muller. Ja no era tan afavorit, guarnit ni vestit com abans que l'Andrea vingués. Per aquesta raó, trobant-se abatut i desafavorit, ja no es feia veure com solia, sinó que s'estava apartat, cosa que produïa un gran plaer a alguns envejosos, dels quals totes les cases dels grans senyors en van plenes. Llavors, el fadrí, que era una persona a qui no faltava el seny, durant l'època del desfavor, per no perdre el temps, va aprendre gramàtica, lògica, retòrica i filosofia. I va esdevenir un home molt coneixedor d'aquestes ciències, i també un poeta molt gran, tant que en molts llocs, sabent-se la seva ciència, va fer-se molt famós i era tingut en gran estima.

4. La Güelfa s'enamora de Curial

La Güelfa era jove i fresca, i no li mancava res sinó marit. Es trobava molt bella i molt lloada, rica, afavorida i ociosa. Per molts era requerida i sol·licitada. Però veient que son germà no es preocupava de donar-li marit, ni a ella li semblava honest demanar-lo, i no podent resistir els naturals apetits de la carn, que l'envestien amb contínues burxades, va pensar que no hi hauria deshonestedat si per ventura estimava algun jove valerós

secretament, sense que ningú se n'apercebés (cosa que ja s'havia esdevingut en més de mil altres casos). I en el supòsit que alguns, només per indicis, volent endevinar el que no sabien, arribessin a adonar-se'n, no gosarien parlar de tan gran senyora com ella era. I així, va permetre als seus ulls que miressin bé tots els joves que hi havia a casa de son germà. I, com que no tenia en compte noblesa de sang ni multitud de riqueses, entre tots li va agradar molt Curial, perquè veient-lo molt gentil d'aspecte, prou gentil de cor i molt savi per la seva edat, va pensar que seria un home de molta vàlua si disposava de possibles. Per la qual cosa va decidir afavorir-lo, i en endavant se li va començar a acostar, i el cridava sovint i parlava amb ell de molt bon grat.

Aquesta noble dona tenia un procurador, el qual rebia i li guardava totes les rendes de Milà i també les hi administrava. Era un home molt savi, discret i valerós, ja de cinquanta anys d'edat, que es deia Melcior de Pando. La Güelfa se l'estimava molt i li confiava no solament les riqueses, sinó encara tots els seus secrets. Un dia, parlant amb Melcior dels fadrins de casa del marquès, els va venir a la memòria Curial, que Melcior va lloar molt. També va maleir la pobresa del jove i el poc coneixement del marquès, perquè li semblava que si aquell fadrí posseís uns quants béns, sens dubte esdevendria molt valuós. La Güelfa, mostrant la seva compassió, es va voler fer càrrec d'ajudar-lo i, a despit de la pobresa, fer-lo un home de profit. I tot seguit va manar a Melcior que se l'endugués a casa seva i que, sense descobrir-li d'on li venia, el deixés ben situat i li donés tants de diners com Curial en volgués i en sabés gastar.

Melcior, que no tenia fill ni filla i estimava Curial gairebé tant com la Güelfa, va agafar-lo per la mà i, tot enduent-se'l a casa seva, li va parlar de la manera següent:

—Curial, jo vaig conèixer bé ton pare, que va ser un gentilhome molt respectable i gran amic meu. He vist l'entrada que

vas fer a casa del marquès, la qual no ha millorat amb el temps segons feia preveure el principi, ni em sembla que ho hagi de fer, perquè el marquès s'ha oblidat no solament de tu, sinó fins i tot de si mateix i de tothom de casa seva. I jo, veient que no tinc fill ni filla, ni parents que m'ajudin a gastar el que Déu m'ha donat, he pensat si seria possible que la fortuna que tinc aprofités a algú i que jo ho pogués veure en vida. Per això he decidit transmetre't ara mateix una part dels meus béns. I si veig que els obsequis no són malaguanyats en tu, et faré senyor de molt major bé quan jo ja no hi sigui.

I, sense deixar-lo respondre, tot prenent-lo per la mà va fer-lo entrar en una cambra, on va obrir una gran caixa tota plena del tresor de la Güelfa. I li va dir:

—Fill meu, heus aquí una part dels meus béns. Pren-ne al teu gust tant com et sembli que n'hagis de necessitar per tal que estiguis ben situat. I no et preocupis perquè, si ara no te'n poguessis emportar tants com voldries, aquesta caixa no t'impedirà mai d'agafar-ne més, ja que sempre serà a punt per obeir les teves ordres. I no en prendràs avui tants que demà ja no s'hagin reposat, de manera que no s'acabaran. Emperò, fill meu, sigues savi i tingues en compte que els canvis d'estatus han de ser graduals, cal pujar per l'escala a poc a poc.

El jove, fortíssimament torbat per aquesta novetat tan gran, no s'atrevia a fer una passa endavant ni encara menys gosava prendre els diners. Tanmateix el prohom va agafar tot de monedes i n'hi va donar tantes com va poder emportar-se'n. Tot seguit, encomanant-lo a Déu, el va acomiadar.

5. Enveja de dos cavallers

Curial, tot vergonyós, que amb prou feines va trobar la porta per on sortir, va tornar al seu allotjament i va començar a posar

en obra allò que li havia manat el prohom, i va vestir-se molt bé, i va prendre cavalcadura i algun servidor a casa seva. I, no obstant que ell estigués molt ben educat, de seguida que es va veure en un estat superior, va créixer també en virtut, i, deixant a part les seves maneres antigues, que ja eren bones, es va tornar molt prudent i apte. De seguida va esdevenir un cantant excel·lent, i va aprendre a tocar instruments, cosa que el va fer famós, i també a cavalcar, trobar, dansar, combatre en justes i totes les altres aptituds que pertocaven a un jove noble i valerós. I com que era molt bell físicament i anava molt ben guarnit, va convertir-se en un jove tan gentil que quasi en tota la cort del marquès no es parlava de res més. Això va complaure molt el marquès, que va pensar que Melcior de Pando l'havia adoptat com a fill i li havia donat tot allò que el jove gastava.

La Güelfa, veient créixer el seu Curial en bellesa i virtut, dia rere dia se li acostava cada cop més i l'animava a millorar explicant-li amb històries diverses com els homes, per una causa o altra, moltes vegades, tot i venir de la pobresa, arriben a ser grans homes, i que una vida virtuosa és el que els porta en aquesta situació, la qual està a l'abast de cadascú, sobretot d'aquell a qui Déu fa la gràcia que la pobresa no l'aixafi sota els peus. Melcior, per manament de la Güelfa, es comunicava cada dia amb Curial i l'animava a obrar correctament. I cada dia li donava diners amb gran generositat. I tant i tant va progressar, que tots els cortesans, deixant de banda altres coses, no parlaven de res més.

I mentre les coses anaven així, dos cavallers ancians que la Güelfa tenia en la seva companyia, veient Curial parlar molt sovint amb la Güelfa, i veient-lo créixer en posició i maneres, sospitant que això fos cosa de la Güelfa, empesos per l'enveja van parlar entre si, dient:

—Certament, aquesta senyora ha canviat molt de manera de viure d'un temps ençà. Perquè era una de les dones més

honestes del món i ara ha canviat tota i ja no li plauen ni el nostre consell ni la nostra companyia. Al contrari, malgasta i dona els seus béns a Curial, aquell malèvol enganyador, el qual li farà perdre no solament l'honor sinó fins i tot la fama. I si això encara no ha passat és perquè encara és al principi, però aquesta malaltia creixerà molt, i nosaltres, que no hi tenim res a veure, encara ens n'emportarem un càstig, del qual serem dignes si no fem saber tot això al marquès.

I encara que van prendre aquesta determinació, tanmateix finalment van concloure que, abans de dir-ne un mot al marquès, esperarien atentament a veure indicis d'alguna deshonestedat i, quan fos així, l'hi farien saber immediatament.

El marquès sentia molta afinitat amb Curial i li confiava tots els consells i plaers que tenia. I, veient que a sa germana li agradava molt enraonar amb ell i també la seva companyia, l'enviava sovint amb ella, de la qual cosa la Güelfa obtenia gran consolació. I com més parlava amb ell, tant més s'escalfava el seu amor i s'encenia; i vivia amb molta angoixa perquè ell no se n'adonava. I així, ella deia a Melcior que temia que aquest jove no fos un covard. I això va durar un llarg temps, perquè Curial, que no sabia ni s'imaginava que era la Güelfa qui li donava tot el que gastava, tenia l'enteniment molt apartat del d'ella i d'altra manera l'entretenia, amb mots plaents i bromes. Ara bé, que ell se l'estimés, mai no l'hi donava a entendre, ni mostrava senyal que entengués que ella l'estimava, de manera que aquella dona enamorada patia una pena insofrible.

Fins que un dia va pensar que només la vergonya li negava el seu plaer i que, no havent-hi cap altre impediment, ella es proposava de vèncer-la i complir el seu desig. I mentre hi pensava, buscant alguna manera de deslliurar-se d'aquella cruel i nècia vergonya, el marquès va enviar Curial a la Güelfa a pregar-li que anés a dinar amb ell. Ella, sense pensar-s'hi gens, va aixecar-se i va fer passar davant seu tots els altres. Ella i Curial,

que la duia agafada del braç, es van quedar enrere, i, veient-hi l'oportunitat, ella li va parlar de la manera següent:

—Ai, pobra de mi! Que malament que he esmerçat el meu amor en tu! Jo, infeliç, t'he estimat durant tant de temps i t'he donat tot allò que de Melcior has rebut, i en el meu pensament t'he fet senyor de mi i dels meus béns. I tu, més cruel que Herodes, ingrat, menysprees els dons que t'ha ofert l'amor, més pietós de tu que tu mateix. Ai, carn de mesell! És que mai no sentiràs els mots punyents que tantes vegades he tret de la meva boca davant teu? Ai, vergonya, vine, vine a mi i fuig d'aquest insensat que sembla que mai no hagi tingut tracte amb persones!

I, dites aquestes paraules, amb prou feines va poder retenir les llàgrimes.

Aleshores ja havien arribat a la cambra del marquès, el qual la va rebre molt alegrement. Van seure a taula i van començar a menjar. Però la dona, pensant en allò que havia dit, i pensant encara com l'hauria entesa ell, gairebé no menjava, dient que s'acabava de llevar del llit i que encara no tenia gana. D'altra banda, Curial va començar a pensar molt en les paraules que havia sentit, i ara que sabia que la Güelfa li havia donat i li donava tot el que li calia, s'estava molt pensarós. Desitjós de respondre, li semblava que aquell dinar durava un any. I, tot i estar-ne molt apartat, encara mirava la senyora quan s'apartaven una mica els que servien a taula i els altres que estaven davant seu, i maleïa tothom que s'interposava entre ell i ella. I quan aquells apartaven els caps o, de la manera que fos, obrien una finestra a la vista, de seguida els ulls de tots dos enamorats ocupaven aquell espai; i quan la finestra es tancava, tot el plaer els fugia. I així van estar-se tots dos durant aquell dinar, que ni ella va menjar ni ell va reposar. I en aquell pit gentil on cap impressió de plaer amorós encara no havia entrat, sobtadament s'hi va encendre una flama foguejant, la qual no es va poder apagar fins que la mort no el va ocupar.

El dinar es va acabar i les taules van ser desparades, cosa que els va fer contents a tots dos. I, després que la dona va estar-s'hi una estona, va acomiadar-se de son germà i va tornar tota angoixada a la seva cambra, acompanyada de molta gent notable. Llavors va dir a Melcior:

—Digueu a Curial que us respongui a les paraules que li he dit avui.

I tot girant-se a Curial li va dir:

—Parlaràs amb Melcior tal com ho faries amb mi.

Curial va anar a casa de Melcior i mot per mot li va descobrir el que la Güelfa li havia dit. I va afegir-hi que ell ja feia temps que s'ho pensava i esperava l'ocasió propícia per revelar-li la seva passió. I ja que nostre Senyor els havia portat en aquest punt, que fos ella qui decidís què havien de fer. I que li suplicava que volgués abreujar-ho, a fi que poguessin trobar la manera de regir-se amb discreció en aquell cas. Perquè mentre ell pensava que ella no estaria mai disposada a complaure'l, portava la pena de la millor manera possible, però ara que entre ells la cosa s'havia declarat amb paraules, li seria molt dur suportar més aquella pena. El prohom, que ja feia dies que es deia que, una entrada com aquella, aquesta sortida havia de tenir, va aconsellar el jove pregant-li molt que ho mantingués en secret i fos cautelós, i que en això li calia tenir més seny que en cap altra cosa, ja que tothom es mirava en aquell mirall. I que ja era molt envejat, i que ara ho seria molt més.

Melcior, tornant amb la senyora, va dir-li que Curial no vivia sinó per servir-la, i que ella ordenés el que volgués, que ell l'obeiria puntualment. Llavors la dona li va dir:

—Melcior, m'he ficat al cap fer-lo un home de posició perquè em sembla que s'ho mereix. I he considerat que hi ha molts homes a qui totes les riqueses del món no els farien bons, però amb un amor n'hi hauria prou per fer-los millors en tan sols un dia. La meva intenció és fer-lo un home de profit. No

penso pas lliurar-li el meu amor, sinó, tot donant-li a entendre que l'estimo, fer-lo digne i valerós. I per això al vespre el portareu aquí, perquè li vull parlar davant vostre i encaminar-lo per la via de ser bo.

Quan va arribar el vespre, Melcior va agafar Curial, se'n van anar a la cambra de la senyora i, quan van ser davant seu, ella es va posar a parlar i va dir:

—Curial, he decidit transferir-te tots els meus tresors i sense dir-te'n res he donat principi al teu honor. És cert que t'estimo, i, així com t'he atorgat els béns, et donaré altres coses quan a mi em semblarà que et calgui; per això et prego que t'afanyis a cercar la via per la qual pugui créixer el teu honor. I no tinguis por que et faltin els diners. Tanmateix, vull que m'observis aquesta llei: que, del meu amor, mai no me'n demanis més del que jo decideixi donar-te. I, d'altra banda, t'aviso (i recorda-te'n bé) que si mai et declares públicament servidor meu, em perdràs per sempre més i et privaré dels béns que esperes obtenir de mi. D'ara endavant no podràs al·legar ignorància.

I, prenent-lo per les galtes, el va besar, i li va manar que tornés a casa seva. Curial, alegre sens mesura, així ho va fer. Aquella nit amb prou feines va poder dormir, tan ple se sentia d'inestimable plaer. Quan va fer-se de dia va anar a oir missa, i després va estar-se amb el marquès i va esmerçar amb ell tot aquell matí en plaers, burles i solaç. I, quan li va semblar oportú, va anar a veure la Güelfa, la qual el desitjava més que la pròpia salut, i així va estar-se amb ella una estona. Seguidament se'n va acomiadar i va tornar a casa seva.

Els envejosos, torbats, no sabien què fer, ni podien veure res de criticable si no era la freqüentació de l'anar i venir, així com el creixement de la riquesa de Curial, que, segons el seu parer, provenia d'ella.

6. Els envejosos denuncien al marquès els amors de la Güelfa

Mentre aquestes coses anaven per aquesta via, un dia va passar que la Güelfa, mentre acudia a dinar amb son germà el marquès, després d'haver fet anar tothom davant, va retenir Curial amb ella i va fer que la portés del braç. Ella va acostar-se a Curial movent el cap i, aprofitant un moment que li va semblar que ningú no els veia, va fer-li un petó. Però, per desventura seva, els dos ancians, tot girant els ulls cap a aquella part, van arribar a veure els caps d'aquells dos que s'apartaven després que l'amor dolçament els havia dut a besar-se desprevingudament. I no parlant, sinó murmurant, els vells van anar fins a la cambra del marquès. Però, així que hi van arribar, en van sortir i, pensant que tenien una ocasió prou bona per dur a terme el que tant havien desitjat, van deliberar denunciar Curial al marquès. I així, un cop posats d'acord, se'n van anar a dinar. Van menjar ràpid i van tornar a la cambra, i s'hi van estar fins que les taules van ser desparades i la Güelfa, en companyia de molts, va tornar al seu allotjament. Llavors els ancians van endur-se immediatament el marquès a part, i un d'ells, anomenat Ansaldo, que era molt eloqüent i gran orador, un cop obtingut el degut permís, així va parlar i va dir:

—Senyor, abans que la meva llengua no digui res, et prego i et suplico que m'escoltis amb orella pacífica, i que les coses que jo et diré, tot i ser greus, no et moguin sobtadament a fer res fins que, després de reflexionar, i tenint en compte el teu honor, el qual t'ha de ser molt estimable, puguis passar a l'acció. Nosaltres, per desventura nostra, que ja plagués a Déu que no hagués passat, hem estat al servei de la Güelfa, ta germana, la qual per algun temps, mentre li ha plagut escoltar consell, ha viscut prou honestament i fent-te honor. I nosaltres estàvem molt alegres pensant de poder donar-te bon compte del seu

honor. Però ara creiem que el seu viure hauria anat de bé a millor si no hagués vingut a casa teva. Tu, penso que creient que feies bé, vas fer-la venir aquí, a la qual cosa el nostre consell va ser favorable, donant per descomptat que amb el temps podria millorar. I, certament, així hauria anat si un dimoni, que ja plagués a Déu que no hagués nascut mai, no s'hi hagués interposat. Així, és ben cert que nosaltres hem assistit molt sovint a la deshonesta i contínua freqüentació de Curial amb la Güelfa, tement-nos que arribaríem a veure el que a la fi hem vist. I moltes vegades hem estat molt a prop de dir-t'ho, però, pensant que et plaïa, hem callat fins ara. Pels béns d'ella, els quals Curial consumeix i gasta pròdigament, no patim gran ànsia, majorment pensant que la teva magnificència hi proveirà. Però el que hem vist avui, i suposant raonablement que n'hi deu haver més, ens ha deixat ben torbats. I, si no fos que hem temut que pel nostre silenci, creixent el mal, creixeria el nostre delicte, encara no hauríem gosat obrir la boca per parlar. El fet és que avui, mentre la Güelfa venia a dinar amb tu, després d'haver fet anar al davant tots els homes que l'acompanyaven, també a nosaltres que la solíem dur del braç, s'han quedat sols ella i Curial. I quan ens hem girat hem vist que la besava. Això ens ha provocat un dolor intolerable. I pensar que en la nostra vellesa hàgim hagut de venir aquí per fer d'alcavots, la qual cosa no plagui a Déu, nosaltres, que en la nostra joventut vam anar amb compte de viure correctament! I que ara vingui un no sabem qui a furtar-nos la glòria del nostre honor i la nostra fama! Així, et preguem, demanem i requerim que evitis noves ocasions tot apartant Curial de la casa d'aquesta senyora de la manera que et sembli millor. O si no, que ens excusis de fer el nostre servei, ja que, veritablement, estant els fets en aquests termes, no ens hi volem quedar més.

El marquès, que era savi i molt bon cavaller, donant fe a les paraules d'Ansaldo, va estremir-se tot, i va estar a punt de

reaccionar impulsivament i actuar sense cap altra reflexió contra aquells dos amants. Però l'altre ancià, que es deia Ambrosio, va retenir-lo dient:

—Senyor, no et torbis per això que aquest t'ha dit, i més aviat recorda't que ets jove i de vegades, per savi que siguis, t'has comportat com a jove. I si aquells joves sotmesos a les forces de l'amor, o més aviat de la follia, han fet o fan el que no deuen, en tal acte no fan res de nou. Això ja ho han fet abans moltes vegades molts altres de més savis que no són ells. De manera que calma't i tempera els teus moviments i pensa-hi bé. No te n'oblidis i que la cosa no passi sense càstig. Ara bé, et prego que vulguis fer-ho amb estudi i consell, a fi que puguis proveir molt més i molt millor al teu honor. I que aquells que han abandonat el seu honor no et facin perdre el seny a tu, del qual t'ha dotat copiosament nostre senyor Déu per la seva gràcia entre els altres joves d'Itàlia.

El marquès, no podent escoltar més els dos ancians, murmurant i bellugant el cap, els va deixar i va entrar en una cambra, va tancar-se dins i es va dedicar només a pensar què havia de fer en aquest cas. I així va passar aquell dia, que gairebé no va sortir de la seva cambra, i va estar-s'hi tot torbat i pensiu dins si mateix, pensant coses vàries. L'endemà, acompanyat per dos cavallers joves, forts i valents, i també per Curial, va entrar en una església, i prenent a part Curial, li va parlar de la manera següent:

—Curial, fins ara t'he estimat molt i t'he afavorit davant tots els de casa meva, pensant que vetllaries pel meu honor fins al punt d'exposar-te a qualsevol perill. Ara se m'ha dit que t'estimes molt més els teus plaers que no pas el meu honor, cosa que m'ha sorprès molt. I has de pensar que la Güelfa és ma germana, i a mi m'ha de saber greu tot allò que es faci contra el meu honor en la seva persona. I si jo volgués comportar-me com a home en aquest assumpte, abans que t'allunyessis de mi

et faria avorrir la seva boca, la qual ahir vas besar quan veníeu a dinar amb mi. I tant com has rebut de mi més favor, honor i profit, tant més en aquest cas hauria de ser cruel amb tu. Però, pensant que t'has criat a casa meva, des de petit infant fins en aquesta edat, no vull desfer el resultat del que he fet amb les meves mans. Tanmateix, estimant-me més tenir-te lluny que no pas prop, et dic que t'absentis des d'ara de la meva terra i que no hi tornis mai més. I busca en una altra part qui dugui la teva joventut a un port millor que no he dut jo la teva infantesa.

Curial, que no s'ho esperava gens, va sentir llavors un dolor molt gran al cor i tot d'una li van acudir a la memòria diverses coses, i va pensar que li convenia comportar-se com un home. Per la qual cosa, amb la cara segura i no gens torbada, tot seguit va respondre:

—Senyor, no sabent jo qui t'ha informat d'això, amb prou feines sabré respondre, però igualment provaré d'excusar-me simplement amb la veritat. I després, si la qualitat dels acusadors ho requereix, seguint la veritat, aquestes dues mans em faran lliure del càrrec que se m'ha imposat falsament i amb gran injustícia. I en això podries ser un jutge just si ho desitgessis, volent conèixer si aquells o aquelles que t'ho han dit ho poden haver fet empesos per l'enveja o per congraciar-se amb tu. Perquè jo, no sabent qui són, no ho puc suposar. La Güelfa, ta germana, crec que és una dona de vàlua, i ara mateix no crec que l'hagi d'excusar davant teu, no en té necessitat. Pel que fa a mi, si aquells són cavallers o gentilhomes o tals homes a qui aquesta resposta correspongui, dic que menteixen molt falsament, i els combatré cos a cos, l'un rere l'altre, fins que a judici teu sigui deslliurat d'aquesta acusació per sempre més. Si tu m'has afavorit, jo em penso en consciència que t'he ben servit, i tenia intenció de servir-te molt més d'ara endavant. Anar-me'n de casa teva no em dol, però sí que em dol allunyar-me

de la teva persona, la qual he estimat i estimo de tot cor, havent-me'n donat tu raó. Tanmateix, viu amb la seguretat que allà on seré podràs disposar del meu servei tal com has fet fins ara, i molt millor.

Al marquès, sentint aquestes paraules, li va dir el cor que tot plegat podia ser per enveja d'aquells ancians, perquè en veritat no podia creure que Curial hagués errat d'aquella manera. I li va replicar:

—Ara ves-te'n, Curial; el gran amor que sento per tu m'afalaga demanant-me que deixi anar aquestes paraules i altres coses, i que sobre això no es faci res més. De manera que ara, sigui veritat o mentida, vull considerar que no ha passat. Però et prego que, si les acusacions contra tu són certes, et guardis d'ara endavant de no tornar a caure en tal follia; i que, si per ventura no és veritat, així mateix et vulguis guardar de provocar que parlin de tu, a fi que jo, en defensa del meu honor i de la meva vergonya, no hagi de fer coses que em desplaurien. I per totes aquestes paraules no pensis que has perdut gens del meu amor, sinó que amb aquella mateixa cara, amb aquell mateix capteniment amb què fins ara t'he tractat, et tractaré d'ara endavant, però dona per acabat l'anar i venir a la cambra de ma germana, si no és que hi vas en companyia meva.

I, girant-se d'esquena, no va voler escoltar res més, i tots junts se'n van anar. I per disfressar la cosa i que els ancians coneguessin que ell poc cas en feia, del que li havien dit, quan va arribar l'hora de dinar va convidar Curial a seure a taula i el va fer dinar amb ell, cosa que va entristir i abatre molt els ancians. Però com que eren homes de gran astúcia i no tenien cap altra opció que callar, van dissimular, esperant què en resultaria, d'aquells fets.

La Güelfa, assabentada de tot per Melcior, va estar a punt de barallar-se amb son germà i tornar-se'n a Milà, però finalment va decidir callar i dissimular, pensant que la cosa no

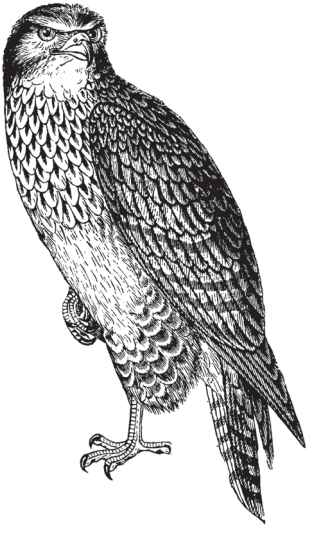
aniria més enllà, ans al contrari, s'apaivagaria i cauria en oblit. Tanmateix, suportava una terrible angoixa, perquè el seu Curial no venia a la seva cambra tant com solia. Però ell continuava lluitant en les justes, cosa que feia millor que qualsevol altre, i ella sempre el contemplava. I com més la privaven de l'oportunitat de veure'l, més s'encenia i s'escalfava el seu amor. El dia que no combatia en una justa, Curial jugava a pilota davant el palau i era contínuament mirat i vist per ella.

7. La duquessa d'Àustria, acusada d'adulteri

No havien passat gaires dies que, estant el marquès, sa muller i sa germana en una vila denominada Casale, un herald vingué d'Alemanya buscant un cavaller que se n'havia anat en romiatge a Sant Jaume de Galícia. Va trobar-lo en una casa d'aquí, on jeia greument malalt, i va donar-li una carta de la duquessa d'Àustria, on li comunicava que, després que ell hagués partit per fer el seu romiatge, l'havien acusada d'haver comès adulteri amb ell, per la qual cosa el duc, senyor i marit seu, l'havia condemnada a mort. Emperò, a precs de la reina d'Hongria, que era sa cosina germana, havia obtingut que si ell, amb qui l'havien acusada de cometre adulteri, la volia defensar en batalla contra dos cavallers que l'acusaven, ajudat per un company, i vencia la batalla, ella seria lliure; si perdia, la sentència seria executada, i ella seria cremada i moriria amb gran crueltat. El cavaller, que era molt valent, un cop rebuda la carta, i trobant-se tan greument malalt que no podia socórrer la duquessa, va sentir en aquell moment un dolor inestimable al cor. I gairebé fora de seny, va començar a fer grans crits i a expressar el dol més gran del món.

Aquestes noves van arribar a les orelles del marquès, de manera que ell, tot seguit, acompanyat de Curial i de molts

EPÍLEG

ELS PERSONATGES FEMENINS EN EL *CURIAL E GÜELFA*: EMPODERAMENT I SIMBOLISME

Curial e Güelfa és una de les millors novel·les de la literatura catalana per molts motius. És un clàssic que ens mostra com pensaven, vivien i escrivien al segle xv, però sobretot que ens interpel·la en el segle xxi perquè retrata les passions que ens han inflamat i sotragat com a éssers humans des de l'inici dels temps. L'Enveja (en majúscula) és el veritable motor de l'acció. L'amor, la gelosia, l'angoixa…, els sentim igual avui que aleshores. L'obra també ens ofereix veritables perles a través de Melcior de Pando, un *alter ego* de l'autor que encarna la saviesa adquirida per l'experiència de la vida. Els consells que dona al jove Curial, a qui la fama i els èxits arriben de cop i amb sobreabundància, són aplicables a la nostra vida de cada dia; de vegades amb frases fetes com «hostes i peix al cap de tres dies puden», li fa entendre, per exemple, que cal abandonar la cort de l'emperador d'Alemanya mentre encara hi és afavorit. L'aparat de déus mitològics, a banda de divertir-nos amb els seus estira-i-arronsa, com si es tractés d'una comèdia, de vegades amb insults pujats de to, ens escenifica temes tan universals com els alts i baixos de la vida, representats per la roda de la Fortuna, que dona i pren quan vol.

De tots els aspectes atractius d'aquesta novel·la, però, n'hi ha un que sempre m'ha cridat especialment l'atenció: la potència

dels personatges femenins, complexos i molt ben construïts. Tenen una funció simbòlica, en clau moral —l'autor no amaga en cap moment que ens vol oferir un ensenyament—, però, contràriament al que el lector podria esperar en un text medieval, no són ovelletes, sinó dones que s'empoderen i prenen la iniciativa. El seu paper és fonamental per al desenvolupament de l'acció, i les decisions que prenen determinen el destí del protagonista.

A la vida de Curial hi haurà tres dones, totes molt joves com corresponia a l'època: Güelfa, Làquesis i Càmar. Cadascuna és la més bella de la seva terra —Itàlia, Alemanya i Tunis—, però són molt diferents, fins i tot oposades.

Comencem recordant la coprotagonista, Güelfa, «la qual sense comparació superava en aquell temps la bellesa de totes les donzelles d'Itàlia». La fama de la seva bellesa arriba al senyor de Milà, que se n'enamora d'oïda, sense ni tan sols haver-la vista —un motiu molt freqüent a l'edat mitjana i que es repetirà en el cas de Càmar—, i fa tractes amb el germà de Güelfa per casar-s'hi. Ella, una noia obedient de només tretze anys, se'n va a Milà i deixa tothom captivat, no solament perquè és bonica, sinó també per les seves qualitats: es comporta amb una saviesa i una discreció que tant el marit com els vassalls la respecten profundament, així que no es pren cap decisió sense el seu consentiment. Al cap de poc enviuda i esdevé l'única senyora de Milà: a quinze anys ja és una dona experimentada i poderosa. Ara bé, sempre ha d'estar sota el control moral d'un home; en aquest cas, el seu germà. De manera que ell, «veient-la jove, tendra, rica i cobejada per molts», per evitar que pugui caure en alguna temptació li demana que se'n torni a viure amb ell a Montferrat. Però el marquès, casat de poc, està molt enfeinat complint els seus deures conjugals i no s'ocupa de procurar un nou marit per a Güelfa. Ella, doncs, pràcticament es veu empesa a espavilar-se i buscar un amor secret:

«veient que son germà no es preocupava de donar-li marit, ni a ella li semblava honest demanar-lo, i no podent resistir els naturals apetits de la carn, que l'envestien amb contínues burxades, va pensar que no hi hauria deshonestedat si per ventura estimava algun jove valerós secretament, sense que ningú se n'apercebés».

Curial, que vol dir 'cortès', és un jove d'una bellesa extraordinària, savi i gentil, però sense mitjans econòmics: serà l'escollit per ser estimat i patrocinat en secret. Güelfa, a través del seu procurador, Melcior de Pando, lliura regularment a Curial bona part de la seva fortuna personal per tal de convertir-lo en un cavaller de renom. Ell ho sap aprofitar: comença a abillar-se més ricament i aprèn tot el que correspon a un jove noble, cosa que el fa encara més atractiu per a la seva protectora.

L'amor d'ella creix amb el temps, però sembla que el noi no se n'adona, malgrat que passen llargues estones junts: «així, ella deia a Melcior que temia que aquest jove no fos un covard». Un dia Güelfa, que pateix «una pena insofrible», arriba a la conclusió que només la frena la vergonya, de manera que decideix foragitar-la i declarar a Curial els seus sentiments: «Jo, infeliç, t'he estimat durant tant de temps i t'he donat tot allò que de Melcior has rebut, i en el meu pensament t'he fet senyor de mi i dels meus béns…» Aquesta revelació carregada de llàgrimes fa reaccionar Curial, el qual, durant el dinar multitudinari que comparteixen tot seguit, esguardant-se de lluny cada vegada que la resta de comensals obren una finestra a la vista, descobreix que la correspon: «i en aquell pit gentil on cap impressió de plaer amorós encara no havia entrat, sobtadament s'hi va encendre una flama foguejant». El mateix vespre, Güelfa rebla la declaració imposant a Curial dues normes: que no li demani anar més enllà del que ella vulgui i que mantingui el secret amorós; si no les compleix, la perdrà per sempre. La trobada es clou així: «prenent-lo per les galtes, el va besar, i li

va manar que tornés a casa seva». És un bes d'amor, però alhora segella un pacte de vassallatge: ella serà la senyora de Curial, amb potestat per decidir quins passos haurà de seguir. Veiem una dona empoderada i proactiva, amb uns valors sòlids que mantindrà inflexiblement al llarg de la novel·la —representa la rectitud moral, i per això serà premiada amb el final feliç que ja se'ns anticipa a la primera pàgina. La fortalesa, fins i tot la fredor i l'aparent manca de pietat que mostra el personatge, però, és ben oposada a la tempesta sentimental que la turmenta al llarg de tota l'obra, fet que encara atorga més mèrit als seus actes.

Làquesis, el nom de la parca que decideix la longitud —i, per tant, la durada— del fil de la vida de cadascú, és la segona dona que entrarà al cor del protagonista. Representa la temptació, que agafa Curial totalment desprevingut i hi cau de ple, de manera que ja és massa tard quan Melcior intenta obrir-li els ulls dient-li que aquella donzella per a ell no serà Làquesis sinó Àtropos —la parca que talla el fil de la vida. L'autor es recrea en la descripció de la bellesa i distinció del personatge perquè entenguem fins a quin punt hauria estat difícil resistir-s'hi. Donzella de quinze anys, destaca pels ulls «més bells i més resplendents i alegres que mai s'haguessin vist». L'abillament, escollit amb cura, reforça el seu poder d'atracció hipnòtica: «Aquest dia Làquesis vestia una roba de domàs blanc folrada d'ermini, tota brodada d'ulls, dels quals sortien llaços d'or fets de diverses maneres. I encara que els llaços fossin buits, certament molts hi havien caigut, i entre ells Curial, a qui el llaç estrenyia tant que ja no podia fugir». Curial, doncs, «va robar el seu cor a la Güelfa, a qui primer l'havia donat, i es va disposar a presentar-lo a Làquesis».

Però la donzella alemanya no solament és aclaparadorament bonica: el matrimoni amb ella aportaria a Curial el ducat de Baviera. Veiem que, tant en el seu cas com en el de Güelfa,

bellesa i poder van de bracet a l'hora de resultar irresistibles. Ara bé, en la resta d'aspectes, són personatges oposats: per començar, Làquesis és inexperta en l'amor i en veure Curial s'encén de tal manera que és incapaç de regir-se discretament. Això sí, se n'enamora veritablement i, abans que ell se'n torni a la seva terra, se li declara amb valentia: «La veritat és que jo mai no havia estimat cap home del món, i que el meu cor no s'havia inclinat mai a estimar; però, certament, ara es troba alienat del tot, fora del meu control i en el vostre poder. Per això us suplico que, ja que el teniu a les vostres ordres, el vulgueu tractar bé, de manera que no sucumbeixi, ni jo amb ell, perquè no em sembla que ho hàgim merescut només per voler-vos bé». La donzella posa tot el seu esforç a conquerir Curial —li fa regals simbòlics perquè la recordi, el fa buscar pertot arreu, fins s'enfronta dialècticament amb la seva pròpia mare per intentar evitar la batalla entre ell i Sanglier— i el festeja públicament, comportament que l'autor censura, en boca de Güelfa, que la titlla de «molt mancada de vergonya».

Làquesis també és molt hàbil en el domini de la cosmètica: «tot el seu estudi era fer créixer la seva bellesa amb tot el seu saber; que no hi havia cap bon mestre en medicina que ella no el tingués ocupat a disposar i preparar cosmètics per renovar la pell, aprimar-la i aclarir la cara, els pits i les mans. Em penso que no creia que hi hagués altre paradís que el de ser bella i alegrar-se amb els desigs terrenals.» L'ús de la cosmètica, severament reprovat pels moralistes, és un dels trets negatius del personatge. Per contra, Güelfa, caracteritzada per la sobrietat, és el model a seguir, com l'autor posa clarament de manifest quan totes dues es troben per primera vegada, cap al final de l'obra, a Santa Maria del Puig. I és que als torneigs no hi lluitaven només els cavallers. També les dames, des de les llotges, participaven en unes competicions de bellesa que encara continuen avui dia: a veure quina va més ben abillada i és més

admirada per la gent. La rivalitat entre Güelfa i Làquesis es resol en favor de la primera: «Totes dues van mirar-se, i encara que la Güelfa, com a viuda, anés vestida de negre, la seva gràcia era tanta que semblava que l'honestedat d'aquelles negres vestidures augmentés la seva bellesa. [...] La miraven tots els cavallers i gentilhomes, i com més la miraven, més els creixia el desig de mirar-la. I a tots els va semblar que, des que la Güelfa havia arribat, Làquesis havia perdut la meitat de la seva bellesa». És una victòria física que deriva de la superioritat moral de Güelfa.

També serà castigada la volubilitat de Làquesis, que, enrabiada amb Curial perquè ha anat a veure Güelfa, de seguida ha acceptat el matrimoni amb el duc d'Orleans i més endavant, quan es retroben, es dedica a criticar el seu primer amor. El duc la fa callar i se'n burla recordant-li que «hi va haver un temps que deia el contrari». Tot això en presència de Güelfa, que riu molt.

Però tornem enrere: abans del desenllaç feliç, Curial haurà de purgar les seves males accions i demostrar la seva virtut. Ha caigut en la temptació dues vegades, com li recorda Melcior, al principi del llibre tercer, amb una frase bíblica volgudament repulsiva: «vas tornar a Làquesis tal com els gossos tornen al vòmit». Com a conseqüència, la Fortuna decideix fer girar la seva roda amb l'ajuda dels altres déus. Juno, indignada per la ingratitud del jove, que ha menyspreat el regal de Venus i Cupido, «que li van fer tant de bé que li van donar en sort la més bella i més rica senyora del món per enamorada», i ha buscat, «amb els béns d'aquesta, l'amor d'una altra dona», sentencia que «no tenint l'una i perdent l'altra, vagi pel món pobre, exiliat i sense honor». Com el lector sap, es compleix al peu de la lletra: Curial naufraga i acaba convertit en captiu d'un cavaller de Tunis. Set anys de purgatori fent d'hortolà amb el pseudònim de Joan. Aquí és on entra en escena el tercer personatge femení,

Càmar, que representa la redempció del protagonista i serà, malauradament, una víctima expiatòria.

La donzella tunisiana, que viu reclosa amb la seva mare en una casa lluny de la ciutat —tanta és la gelosia del seu pare, que no vol que ningú les vegi—, no ha tingut l'oportunitat d'estimar ningú fins que arriben els dos captius. Càmar és la més bella de la seva contrada i «tan docta, per la seva tendra edat», que és una gran meravella. No passa el temps fent créixer la seva bellesa com Làquesis, sinó que llegeix molts llibres, especialment l'*Eneida*, que Curial li comenta àmpliament durant les llargues estones que comparteixen. La literatura que indueix a l'amor ens evoca la història de Paolo i Francesca que Dant va immortalitzar en la *Comèdia* —llegint plegats els amors de Lancelot i Ginebra es fan el primer petó—, però aquí l'enamorada només és ella. Curial s'adona de la seva bellesa, però no la correspon, sinó que aquesta vegada serà lleial a la seva senyora. A diferència de la donzella alemanya, que de seguida es casa amb un altre, Càmar es mantindrà fidel a l'amor que sent pel seu captiu fins a les darreres conseqüències. Prefereix la mort abans que el matrimoni amb un altre home, encara que aquest sigui el rei de Tunis, capaç de matar qualsevol que es negui als seus desitjos i tota la seva parentela.

Abans de llevar-se la vida, però, quan encara té alguna esperança de poder fugir amb el seu Joan, se li declara («Oh, escurçador de la meva vida! Encara no t'has adonat que estic enamorada de tu»), després li demana que doni sepultura als seus ossos en terra cristiana i s'atreveix a robar-li un bes i demanar-li'n un altre. És una escena plena de delicadesa i alhora de sensualitat: «I Càmar va quedar-se al llit, netejant-se els llavis amb la llengua per llepar el sucre d'aquella mica de saliva dels llavis de Joan que havia quedat en els seus». Curial hi ha accedit per pura compassió; no sap què més fer per salvar la noia. I arriba el destí fatal del personatge: es llança daltabaix

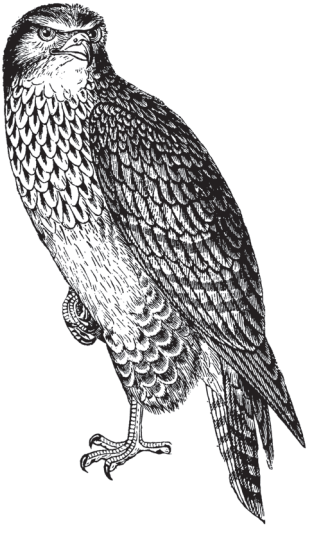
de la finestra invocant la Dido virgiliana, cartaginesa com ella, que es va matar quan Enees la va abandonar. Càmar li retreu que trenqués la lleialtat a les cendres del seu difunt marit i s'enamorés d'Enees, i el suïcidi per despit tampoc no li sembla digne de lloança. Ella la supera en virtut perquè se sacrifica per servar la fidelitat al seu amor per Curial, i a més es converteix *in extremis*: «cristiana soc i em dic Joana». És un personatge tràgic i moralment impecable. Una heroïna sense cap mena de dubte. Fins i tot un cop morta, encara dona l'oportunitat a Curial de tornar-se a comportar com un cavaller valerós, quan salva les despulles de la noia de ser devorades per dos lleons i les fa sepultar amb honor en terra cristiana, atenent el prec que ella li havia fet.

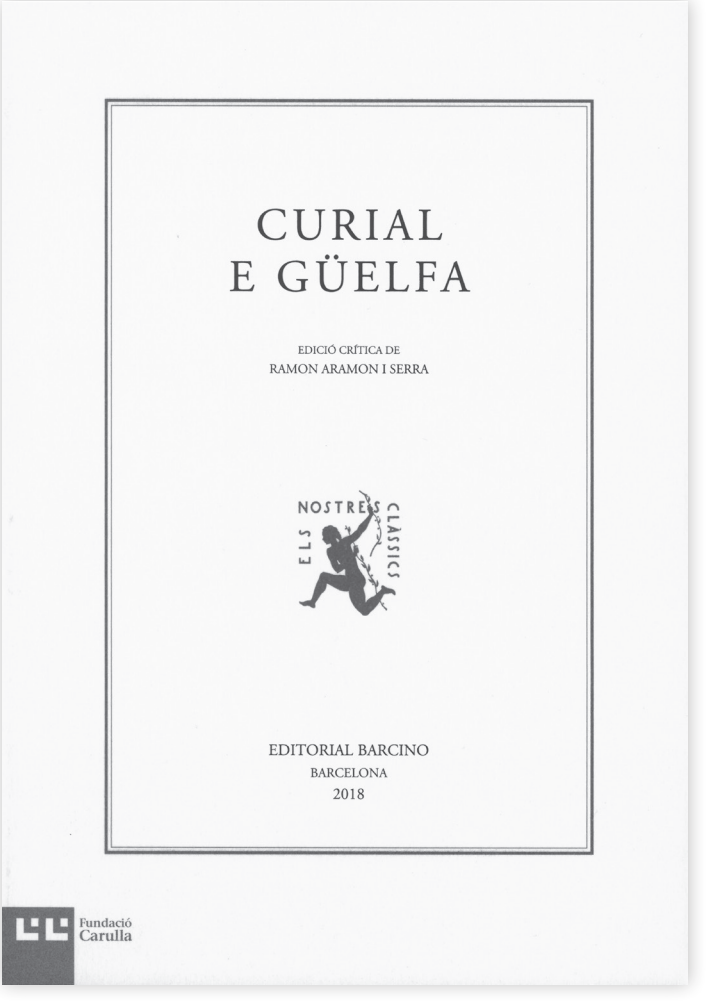
Com diuen les primeres frases de la novel·la, manllevades de Petrarca: «Que gran que és el perill, i quantes són les sol·licituds i les angoixes dels qui pateixen per amor! Perquè, admetent que uns quants afortunats, després d'infinits infortunis, puguin arribar al port per ells desitjat, són molts més, tanmateix, els qui amb raó se'n dolen». Certament, Güelfa, Làquesis i Càmar sofreixen per l'amor a Curial, i més enllà de les seves diferències, hem vist tres personatges femenins que naveguen entre els deures i les restriccions que els imposa la moral i l'intent de ser coherents amb elles mateixes, els seus desitjos i les seves necessitats. Això, tant si l'aconsegueixen com si no, ja les fa dignes d'arribar al port desitjat.

Raquel Parera

VERSIÓ ORIGINAL EN CATALÀ ANTIC

CAPÍTOLS 1-5

Coberta de l'edició crítica de *Curial e Güelfa*,
Els Nostres Clàssics. Autors Medievals, 38.

[LLIBRE PRIMER]

[Oh] quant és gran lo perill, quantes són les sol·licituds e les congoixes a aquells qui es treballen en amor! Car, posat que alguns amats de la Fortuna, aprés d'infinits infortunis, sien arribats al port per ells desitjat, tants emperò són aquells qui raonablement se'n dolen, que envides pusc creure que entre mil desaventurats se'n tròpia un que haja amenada la sua causa a gloriosa fi. E si amb dret juí serà esguardat lo cas següent, jatsia que seran molts aquells qui diran que ells voldrien que així els prengués de les sues amors, emperò, sabent la certenitat de les penes de les quals aquella dolçor amarga és tota plena, e no havent certenitat de la fi si serà pròspera o adversa, se deurien molt guardar de metre's en aquest amorós ans dolorós camí. E per ço us vull recitar quant costà a un gentil cavaller e a una noble dona l'amar-se l'un a l'altre, e com amb gran treball e pena, e seguits de molts infortunis, aprés llong temps aconseguiren lo guardó de llurs treballs.

[1. Infantesa de Curial]

Fonc ja ha llong temps, segons jo he llegit, [ ], un gentilhom, [ ] apellat, lo qual fonc dotat més de seny e de gràcia de les

gents que no d'aquells béns que als hòmens a ús comun la Fortuna comana, car solament era senyor d'una casa baixa. E havent una molt bellísima dona per muller, apellada Honorada, desenvolupats dels tràfecs mundanals, pobrament e honesta vivien; totstemps emperò treballaven en aquistar la gràcia del piadós Redemptor, de la qual cosa més que d'alguna altra havien cura contínua. E jatsia en lo seu jovent no haguessen haüts fills, nostre senyor Déu los en volgué consolar en la sua vellesa, e sí els donà un fill, lo qual apellaren Curial, creatura segons la sua massa tendra edat pus bella que altra; e amb ell lo pare e la mare vivien tan contents així com aquells qui molt l'havien desitjat, que de cosa altra en lo món pus contents no porien ésser. Lo qual minyó, aprés pocs anys de la sua naixença, morint lo pare, romàs orfe.

La bona dona, la qual per la gran amor que a son fill havia no el denyava partir de si, ans volia que d'aquella pobretat que de son pare li era romasa se tengués per content, amb si lo tenia. Noble cor, emperò, que en molts pobres hòmens se met, se mès en aquest, e tantost en la sua infantesa li féu avorrir aquella vida; car, veent que la sua mare no li donava alguna deseixida, pobrament e a peu li fugí. E anà-se'n a casa del marquès de Montferrat, lo qual en aquell temps era jove fadrí e poc temps havia que per mort de son pare li era pervengut lo regiment e senyoria de la sua terra, e havia una germana, minyona de poca edat, apellada Güelfa.

Entrat adoncs Curial en casa del marquès, lo qual en aquest cas estava en un castell seu apellat Pont d'Estura, mès-se avant entre els cavallers e nobles hòmens, e badant mirava'ls en la cara esperant si algun d'ells li parlaria; per què lo marquès, eixint de missa, trobant-se davant lo fadrí, dix-li:

—De qui est?

Lo minyó respòs:

—Senyor, vostre son.

Lo marquès s'aturà e mirà'l, e, bé que fos en tendra edat constituït, no menys li viu los ulls molt resplendents e tanta bellesa en la sua cara que natura més no en podia donar; per què respòs tantost:

—E a mi plau que meu sies.

E, regirant-se als seus, dix:

—Per ma fe, anc no viu tan gentil creatura ne que tant me plagués. E replicà:

—E tu seràs meu puis que a mi t'est donat, e ho series encara que a altre donat te fosses.

E, demanant-li son nom, li respòs haver nom Curial. Per què tantost lo féu vestir e metre a punt, e, dins la sua cambra, al servei de la sua persona per cambrer lo retenc.

Curial cresqué en dies e en seny e en bellesa de la persona, en tanta singularitat que en comú proverbi de la cort era caigut que, quan alguna grandíssima bellesa nomenar volien, nomenaven la de Curial. E així mateix com nostre senyor Déu li havia donada corporal bellesa, amb aquella ensems li donà gràcia de quants ulls lo veien; així que no el veia persona que d'ell no s'enamoràs.

[2. Matrimoni i viduïtat de la Güelfa]

En aquest mateix temps lo senyor de Milà, lo qual jove e gentil cavaller era, havia una germana molt bella apellada Andrea. E oint la fama de la bellesa de la Güelfa, la qual sens alguna comparació traspassava en aquell temps la bellesa de totes les donzelles d'Itàlia, no obstant que minyona fos, que envides lo tretzèn any aconseguia, s'enamorà d'ella, e féu tractar que si al marquès de Montferrat fos acceptable, volenterosament li donaria l'Andrea per muller, cas que ell la Güelfa donar li volgués. La qual cosa, aprés de llong tractat, hac compliment. Per què

lo senyor de Milà, trametent l'Andrea, reebé la Güelfa amb molt gran plaer, e parec-li molt pus bella que dit no li havien. Per què així fort d'ella s'enamorà e s'encès, que altra cosa no oïa ne veia, ne havia bé ne repòs sinó tant com amb la Güelfa estava. Era aquesta Güelfa molt sàvia, e suau, e temprada en sos moviments. E, amant-la son marit ultra mesura, ella d'ell s'apoderà e s'ensenyorí, en tant que ell no feia ne ordonava cosa alguna que primerament la Güelfa no n'assabentàs, e ella amb tanta discreció se regia, que per los vassalls poc menys que per lo marit era amada.

No era, emperò, complit lo segon any del seu maridatge, que al senyor sobreprès una gran febre, la qual successivament així fort lo combaté que tots los metges lo pronosticaren a mort; per què féu son testament, lo qual en presència de tots los seus barons ordonà. E volgué que la Güelfa, amb marit e sens marit, fos senyora de Milà, e, aprés dies d'ella, fos d'aquell o d'aquells en qui a ella plauria pervengués; e així ell vivint ho féu jurar a sos vassalls, e passà d'aquesta vida. De la qual cosa la Güelfa dolor inestimable sentí. Emperò, les llàgremes donant lloc a la llonguesa del temps, a menys plànyer començà.

Per què son frare, lo marquès, veent-la jove, tendra, rica e cobejada per molts, dubtant-se d'algun sinistre, la començà a sol·licitar amb lletres que li plagués venir-se'n en Montferrat, colorant amb diverses maneres de raons la causa de la sua anada. La Güelfa, que obedient era e amava son germà sobre tota la sua felicitat, de present se mès en camí e se n'anà a Montferrat, a una ciutat apellada Alba, on son germà era. La qual per lo germà fonc reebuda honorablement, assignant-li una e la pus bella part de son palau per a la sua estaja. E sovent la feia venir a menjar amb ell, o ell e l'Andrea se n'anaven a menjar amb ella. E així estigueren alguns anys fraternalment comunicant.

[3. Educació de Curial]

Curial, servint lo marquès, jatsia que per ell fos molt amat, tant emperò s'era enamorat lo marquès de l'Andrea, sa muller, que ja no curava de degú, ans oblidava totes altres coses; per què lo dit minyó, qui notable entrada en casa d'aquell senyor havia haüda, per lo dit efeminat senyor era mès en oblit, e no anava així favorit, ornat ne a punt com feia d'abans que l'Andrea vengués. Per què, trobant-se abatut e desfavorit, no es metia avant així com solia, ans s'estava apartat, de què alguns envejosos, dels quals totes les cases dels grans senyors són plenes, havien molt gran plaer. Per què lo fadrí, així com aquell al qual seny no fallia, durant lo temps de la desfavor, per no perdre temps, après gramàtica, lògica, retòrica e filosofia, e fonc valent home en aquestes ciències, e així mateix poeta molt gran, en tant que en moltes partides, sabent-se la sua ciència, devenc molt famós e era tengut en gran estima.

[4. La Güelfa s'enamora de Curial]

La Güelfa, la qual jove e fresca era, e a la qual cosa alguna sinó marit no fallia, trobant-se molt bella e molt lloada, rica, favorida e ociosa, requerida e per molts sol·licitada, veent que son frare no es curava de donar-li marit, ne a ella paria cosa honesta demanar-lo, no podent resistir als naturals apetits de la carn, qui amb contínuus punyiments incessantment la combatien, pensà que si per ventura ella amàs secretament algun valerós jove, puis que algun no se n'apercebés no seria deshonestat, e que ja havia esdevengut a més de mil altres; e posat que alguns, per via d'indicis, volent devinar ço que no saben, se n'apercebessen, no gosarien parlar de tan gran senyora com ella era. E així donà llicència als ulls que mirassen bé tots aquells qui

eren en casa de son frare. E, no havent esguard a claredat de sang ne a multitud de riqueses, entre els altres li plagué molt Curial, car veent-lo molt gentil [de] la persona, e assats gentil de cor, e molt savi segons la sua edat, pensà que seria valent home si hagués amb què. Per què imaginà avançar-lo, e d'aquí avant començà'l-se a acostar, e cridava'l sovent e parlava amb ell molt volenterosament.

Havia aquesta noble dona un procurador, lo qual reebia e tenia per ella totes les rendes de Milà e aquell[e]s administrava; home molt savi, secret e valerós, ja d'edat de cinquanta anys, Melcior de Pando apellat. La Güelfa amava molt aquest Melcior e fiava d'ell no solament les riqueses, ans encara tots los seus secrets. Per què un jorn, parlant ella amb lo dit Melcior de tots aquells de casa del marquès, vénc-los a memòria Curial, lo qual Me[l]cior lloà molt, e maleí la pobretat del jove e la poca coneixença del marquès, car vijares li era que si aquell fadrí hagués alguns pocs de béns, sens tot dubte devendria molt valerós; de què la Güelfa, mostrant haver compassió, pres càrrec d'ajudar-lo e, a despit de la pobretat, fer-lo home. E tantost manà al dit Melcior que el se'n menàs a casa sua e que, no descobrint-li d'on li venia, lo metés en bon estat, e li donàs de l'argent tant com lo dit Curial ne voldria e en sabria despendre.

Lo dit Melcior, qui fill ne filla no havia, e amava lo dit Curial poc menys que la Güelfa, lo pres per la mà e amenant-lo-se'n a la sua casa, en la següent forma li parlà:

—Curial, jo coneguí bé ton pare, lo qual fonc gentilhome e molt prom e gran amic meu. He vista l'entrada que fist en casa del marquès, a la qual lo temps no ha succeït segons li havia donat principi ne em par que s'hi disponga, car lo marquès no solament ha oblidat tu, ans encara si mateix e tots aquells de casa sua. E jo, veent que fill ne filla no he, ne tals parents que m'ajuden a despendre ço que Déus m'ha donat, he deliberat, si possible és que les mies fortunes en ma vida, e jo

veent-ho, aprofiten a algun, comunicar-te de present alguna partida de mos béns, e si veuré que en tu los obsequis no es perden, de molt major bé aprés de mos dies te faré senyor.

E, no lleixant respondre a Curial, prenent-lo per la mà lo mès en una cambra, e obrint una gran caixa plena tota del tesor de la Güelfa, li dix:

—Fill meu, vet ací una partida de mos béns; pren-ne a ton plaer tant com te serà vijares que hages mester per a metre't en bon estat, e no penses que perquè ara no en pusques portar tants com ne voldries, que gens per això aquesta caixa no et vedarà lo prendre'n altra vegada, ans totstemps serà presta a ta ordinació, e no en prendràs hui tants que demà no hi sien ja tornats, en manera que no s'acabaran. Emperò, fill meu, sies savi e veges que los estats se volen graduar e muntar per escala poc a poc.

Lo jove, torbat ultra mesura d'aquesta tan gran novitat, no havia ardiment de fer-se avant ne gosava prendre dels diners. Emperò lo prom pres d'aquella moneda e donà-li'n tanta com portar ne pogué, e, comanant-lo a Déu, lo llicencià.

[5. Enveja de dos cavallers]

Curial, tot empeguit, que envides trobava la porta per on se n'anàs, a la sua posada tornà e començà a metre en obra ço que per lo prom li era estat manat, e vestí's molt bé, e s'encavalcà, e pres algun servidor en casa sua. E, no obstant que ell fos molt ben acostumat, de continent que es viu créixer d'estat, cresqué així mateix en virtut, e, lleixada a un depart l'altra manera que tenir solia, si bé s'era bona, tornà molt prudent e apte; car tantost fonc molt bell cantador, e après sonar esturments (de què devenc molt famós), així mateix cavalcar, trobar, dansar, júnyer e totes altres apteses que a noble jove e valerós se pertanyien. E com fos molt bell de la persona e es portàs molt ornat,

fonc tan gentil que quasi en tota la cort del marquès d'altri no es feia menció, de què lo marquès hac molt gran plaer. E pensà que Melcior de Pando l'hagués adoptat en fill e li donàs tot ço que lo jove despenia.

La Güelfa, veent lo seu Curial créixer en bellesa e en virtut, més de jorn en jorn lo s'acostava e el confortava a devenir millor e major, contant-li per diverses novelles com los hòmens, per diverses accidents, moltes vegades de pobre estat vénen a ésser grans hòmens, e que a açò los ha amenar lo viure virtuosament, la qual cosa és en mà de cascú, majorment d'aquell a qui Déus fa gràcia que pobretat no el té sota el peu. Melcior, per manament de la Güelfa, comunicava tots jorns amb Curial e el confortava a ben obrar, donant-li tots dies argent amb gran llarguesa. E en tant s'avançà que tots los de la cort, relleixades les altres coses, d'àls no tenien parlament.

E mentre que aquestes coses així anaven, dos cavallers ancians que la Güelfa tenia en sa companyia, veent Curial comunicar molt sovint amb la Güelfa, e veent-lo créixer d'estat e de manera, cuidant que açò fes la Güelfa, empesos per enveja parlaren entre si, dients:

—Certes, aquesta senyora molt ha mudat de manera de viure d'un temps ençà. Car aquesta era una de les pus honestes dones del món e ara és tota canviada e ja no li plau consell ne li plau nostra companyia, ans malmet e dóna los seus béns a aquell tacany de Curial, lo qual li farà perdre no solament l'honor ans encara la fama. E si en aquests principis a açò no és ocorregut, aquesta malaltia prendrà molt gran creiximent, e nós, qui res no hi sabem, ne porem portar punició, de la qual serem dignes si lo marquès no n'assabentam.

E jatsia que sobre açò molt s'afermassen, emperò finalment conclogueren que, abans que d'açò fessen mot al marquès, guardassen atentament si porien veure indicis d'alguna deshonestat e que tantost al marquès ho manifestassen.

Lo qual marquès s'acostava molt Curial, e a ell comunicava tots sos consells e tots los plaers que havia. E, veent que sa germana havia plaer de raonar-se amb ell e de la sua companyia, lo hi trametia sovent, de la qual cosa ella havia consolació sobirana. E quant més lo comunicava, tant més en la sua amor s'escalfava e s'encenia; e vivia molt congoixosa perquè ell no se n'avisava. E així deia ella a Melcior que es dubtava que aquest jove seria covard. E açò durà per gran temps, car Curial, qui no sabia ne pensava que la Güelfa li donava ço que despenia, tenia l'enteniment molt apartat d'aquell de la Güelfa, e per altra via la solaçava en mots plasents e burles. Mas que ell l'amàs nunca lo hi donava entendre, ne mostrava senyal que entenés que ella amava ell, de què l'enamorada dona portava insoferible pena.

E sí pensà un jorn que sola vergonya li tolia sos plaers, e que puis altre impediment no hi havia, ella la cuidava vençre e venir a fi de son desig. E estant imaginant en açò, cercant via e manera com se tolgués davant aquella cruel e desavisada vergonya, lo marquès tramès Curial a la Güelfa, pregant-la que anàs menjar amb ell. La qual, sens pus deliberar, se llevà dempeus, e faent passar davant si tots los altres, ella e Curial, qui del braç la tenia, romangueren detràs, e, veent oportunitat, en la següent forma li parlà:

—Ah, cativa jo! E com és mal esmerçada la mia amor en tu! Jo, mesquina, tant temps ha t'he amat e t'he donat ço que de Melcior has reebut, e dins la mia pensa t'he fet senyor de mi e de mos béns, e tu, pus cruel que Herodes, així com ingrat, menysprees los dons que amor, pus piadosa de tu que tu mateix, t'ha ofert. Ah, carn de mesell! E nunca sentiràs los mots punyents que jo tantes vegades davant tu he trets de la mia boca? Ah, vergonya, vine, vine a mi e fuig d'aquest insensat que par que nunca haja comunicades persones!

E, dites aquestes paraules, envides les llàgremes retengué.

E ja eren junts a la cambra del marquès, lo qual la reebé molt alegrement; e meteren-se a la taula e començaren a menjar. Mas la dona, pensant en ço que havia dit, e pensant encara com seria estada entesa, envides menjava, ans deia que llavors s'era llevada del llit e que l'apetit de menjar no li era encara vengut. D'altra part començà Curial a pensar molt en les paraules que havia oïdes, e havent sabut que la Güelfa li havia donat e li donava ço que mester havia, estec fort pensiu. E, desitjós de respondre, li semblava aquell dinar durar un any. E, no obstant estigués molt apartat, encara mirava la senyora quan los qui servien a la taula e los altres qui davant estaven s'apartaven algun poc, e maleïa tots aquells qui entre ell e ella s'interposaven. E quan aquells, per apartar los caps o en altra manera, feien finestra, tantost los ulls d'ambdós los enamorats ocupaven aquell lloc; e com la finestra se tancava, tot plaer los fugia. E així estigueren ambdosos aquell dinar, que ne ella menjà, ne ell reposà. E en lo pits gentil, en lo qual alguna impressió d'amorós plaer encara no era entrat, súbitament s'encès una flama foguejant, la qual fins que mort l'ocupà no es pogué apagar.

Lo dinar s'acabà e les taules foren llevades, de què ambdues les parts foren contentes. E, aprés que la dona hac un poc estat, pres comiat de son frare, e a la sua cambra, acompanyada de molta gent notable, congoixosa tornà. La qual dix a Melcior:

—Digats a Curial que us respona a les paraules que jo li diguí vui.

E girant-se a Curial li dix:

—Parlaràs amb Melcior així com amb mi faries.

Per què Curial anà a casa de Melcior e mot per mot ço que la Güelfa dit li havia li descobrí, ajustant a açò que ell temps havia que pensava ço que era e esperava lloc que de la sua passió la pogués fer certa, e, puis que Nostre Senyor a aquest punt aportats los havia, que lo manar era a ella, e que li suplicava que

açò volgués abreujar, a fi que discret orde a aquest fet donar poguessen, car, mentre ell pensava ella no ésser disposta a complaure'l, comportava en una manera la pena, mas ara que entre ells per paraules la cosa era palesada, li seria pus dura cosa portar-la. Lo prom, qui ja dies havia que es tenia per dit que aquella entrada aquesta eixida devia haver, amonestà lo jove pregant-lo molt que fos secret e cautelós, e que en açò havia mester més seny que en altra cosa, per ço que tothom se mirava en aquell espill, e que ja era molt envejat e ara ho seria molt més.

Melcior, tornant a la senyora, li dix que Curial no era nat sinó per servir a ella, e que ella ordonàs, que ell no havia a fer sinó obeir-la. Per què la dona li dix:

—Melcior, jo m'he mès en lo cap de fer aquest home, per ço que em par que ho meresca. E he pensat que hi ha molts hòmens que totes riqueses del món no els farien bons e sola amor és bastant a rellevar-los en un jorn. És ver que ma intenció és fer-lo home, emperò no li entenc donar la mia amor, sinó treballar en fer-lo prous e valerós donant-li entendre que l'am. E per ço al vespre menarets-lo ací, car davant vós li vull parlar metent-lo en via d'ésser bo.

Vengut adoncs lo vespre, Melcior pres Curial, a la cambra de la senyora se n'anaren e, com foren davant la senyora, ella començà a parlar e dix:

—Curial, jo he deliberat comunicar a tu tots los meus tesors e sens dir-te'n res he donat principi a la tua honor. És ver que jo t'am, e així com t'he atorgats los béns te donaré altres coses quan a mi serà vist que haver ho deges; per què et preg que vulles treballar en cercar via per la qual la tua honor créixer pusques. E no et faça dubte que diners te fàlleguen. Emperò vull que aquesta llei me serves: que tu jamés de la mia amor no em demanaràs més avant de ço que jo em comediré donar-te. E d'altra part t'avís, e membre't bé, que si tu en algun temps per servidor meu te publicaràs, me perdràs per a totstemps e et

privaré del bé que tu esperes haver de mi. E d'aquí avant no al·legues ignorància.

E, prenent-lo per les galtes, lo besà, manant-li que a la sua casa se'n tornàs. Curial, alegre sens mesura, a la sua casa se n'anà, e envides aquella nit pogué dormir, tant fonc ocupat d'inestimable plaer. Emperò, com vénc per lo matí, a oir la missa se n'anà, e, aprés, anant-se'n al marquès, en plaers, burles e solaços, amb ell tota aquella matinada consumà. E com vist li fonc, anà a veure la Güelfa, la qual més a ell que la pròpria salut desitjava; e així estec amb ella per una estona, e, pres comiat, a la sua casa se'n tornà.

Los envejosos, torbats, no sabien què es fessen, ne podien veure cosa que de reprendre fos, sinó la freqüentació de l'anar e venir, e semblantment lo creiximent de l'estat de Curial, que els era vijares que d'ella isqués.

Tens a la mà una edició contemporània, traslladada a un llenguatge proper i entenedor, d'una de les millors novel·les del segle XV europeu.

Lluís-Anton Baulenas, filòleg i escriptor, ha aconseguit mantenir-se fidel als diversos estils de l'original i alhora actualitzar l'obra per fer-la arribar als lectors del segle XXI amb tota la seva força.

Curial e Güelfa és una novel·la d'amor i de cavalleries que sorprèn i sedueix perquè tracta dels temes que encara ens sotraguen avui dia.

L'obra narra les aventures cavalleresques i sentimentals de Curial, nascut en una família humil del nord d'Itàlia, que de ben jove se'n va a la cort del marquès de Montferrat. Allà coneix la jove vídua Güelfa, senyora de Milà, que esdevindrà la seva protectora i enamorada. La valentia i habilitat de Curial el converteixen aviat en un cavaller victoriós, sempre al servei de la justícia, que lluitarà al costat del rei Pere II el Gran i serà honorat per l'emperador d'Alemanya i pel rei de França. Els èxits, però, aniran acompanyats de temptacions amoroses que faran trontollar la relació amb la Güelfa.

Tot al llarg de l'obra, hi destaquen els personatges femenins, dones empoderades que decidiran el destí del protagonista, com explica la medievalista Raquel Parera en l'epíleg que presentem com a novetat en aquesta edició.

www.editorialbarcino.cat

EDITORIAL BARCINO

FUNDACIÓ////**CARULLA**

9 788472 269064